

YUN121
YUNAN KÜLTÜR TARİHİNE GİRİŞ

Dr. Öğr. Üyesi Esra Yalazi
eyalazi@ankara.edu.tr

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik

MÖ. 5.yüzyılın başlarında yaşanan Pers Savaşları, Hellenlerin belleklerinde yer alan Troia Savaşı hatırasını yeniden canlandıracak ortamı fazlasıyla temin etmiştir. Bu sayede Homēros'un tohumlarını ektiği diyalektik, Hellenlerin hem bir arada başarıya erişebilecekleri fikri, hem de inanılmaz başarılarının sebebini kendi üstünlüklerine bağlayabilecek bir etnosentrisizm çerçevesinde, Panhellenizm ideali olarak kurumsallaşabilmiştir. Bu idealin olgunlaşmasının tragedya eserlerinde icat edilen barbar kavramı sayesinde olduğu fikri ise bazı araştırmacılarca altı çizilen bir husustur. Özellikle Aiskhylos'un "Persler" adlı oyunu, Pers Savaşları galibiyeti sayesinde barbarların kadınsılığının, zenginliğinin ve şatafat düşkünlüğünün, Hellenlerin erkeksiliğinin ve ölçülülüğünün vurgulanabilmesinin bir aracı olarak kullanılmasını yapıtlaştırmıştır. Bununla birlikte Aiskhylos'un can verip Herodotos'un kurumlaştırdığı Hellen-barbar kutupluluğunun, Homēros'un agathoi-kakoi (iyiler-kötüler) zıtlığında verilen izleği takip ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik

S. Pomeroy, Homēros'un eserlerinde bu zıtlığın vurgulandığı bireylerin karakterlerini tahlil ederek bu izleği aydınlatmaktadır:

«Homēros'ta erkekler savaş toplumlarına özgü bir davranış düsturuna sahiptir. Savaşta ve spor müsabakalarında cesaretini ve hünerini sergileyenler “iyi” (agathos) olarak adlandırılır; savaşta korkak olup bir işe yaramayanlara ise “kötü” (kakos) yaftası yapıştırılır. “İyi bir adam” tanrıları onurlandırmalı, söz ve yeminlerini tutmalı, dostlarına ve omuz omuza savaştığı arkadaşlarına sadık olmalıdır. İradesine hâkim (ölçülü) ve konuk sever biri olup kadınlara ve yaşlılara saygıda kusur etmemelidir. Tutsak edilmiş savaşçılara karşı merhametli olmalı ve düşmanların cesetlerine saygısızlık etmekten kaçınmalıdır. Bu asil nitelikler makbul olmakla birlikte, olmazsa olmaz değildir; yani bir kimse acımasız ve zalim de olsa yine de agathos sıfatını taşıyabilir».

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik

Ancak hatırlanmalıdır ki, arkaik dönemdeki iyi ve kötü adam zıtlığının arkasında aristokrat ve serf ayrımının ideolojik birikimi de mevcuttur. Bu defa Solōn'un yasaları doğrultusunda gerçekleşen devrim, bu ayrımı büyük ölçüde kaldırdığından, kötü (kakos) özellikleri aynı minvalde icat edilen barbaros kavramı sayesinde Hellen olmayan diğer bütün toplumlar üzerine yansıtılmaktadır. Bu dönüşümün arkasında yatan eğilim ise artık Hellen kentlerindeki aristokrat ailelerin evlerinde (oikos) Hellen değil, barbarlardan oluşan kölelerin çalışmakta olmasıdır. Yeni Hellen paradigması ve sosyal ideolojisi barbar köleleri yöneten Hellen aristokratların üstünlüğünün doğrallığını vurgulayacak unsurları ön plana çıkartmak ve bu kutupluluğu körüklemek mecburiyetindedir.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik

E. Hall, Atina dâhil olmak üzere MÖ. 5. yüzyıl kent devletlerinde (polis) yaşanan demokratikleşme hareketinin büyüyen bir köle sınıfı sayesinde mümkün olduğunun ve Atina'daki kölelerin neredeyse tamamen barbarlardan oluşmasının Hellenlerin “özgür”, barbarların ise “köle” ile eşanlı hale gelmesiyle sonuçlandığının altını çizmektedir.

Bu sosyolojik dönüşümün ideolojik karşılığı ise Homēros zamanında Hellenlerden farklı olmayan Troialıların tragedya eserlerinde mitolojik devler, Amazonlar, Kentaurosular ile eş tutulacak kadar, yani insan ile eş tutulamayacak kadar farklılık arz eden bir barbar imgesinin karşılığı olarak sunulmaları şeklindedir. Tragedyalar sayesinde Troialılar için elde edilen bu izleğin Klasik Çağ'ın diğer önemli yazarları tarafından da Perslere karşı kullanılması söz konusudur.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik

Örneğin Herodotos'ta Plataia Muhareberesi'nde Atinalıların Tegealılara karşı daha üstün bir pozisyonda konuşlanmalarının gerekçesini sunarken daha evvel Marathon'da Persleri yenmiş olmalarını, neredeyse mitolojide Amazonları da yenmiş olmaları ile eş tutmalarında (Hdt. 9.27) ve Ksenophōn'da Pers Kralı Kyros'un Perslerin binicilikteki yeteneklerini vurgulamak için onların Kentauroslar olarak anılmalarını önermesinde (Xen. Kyr. 4.3.22) görmekteyiz. Bununla birlikte arkaik dönemde Troialılara, klasik dönemde ise Perslere tabi uluslar ise yönetilmeye layık barbarlar konumundadırlar.

Yayının kaynağı için bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1036047>

Klasik Dönemde Panhellenizm ve Kölelik

J. E. Coleman'ın da altını çizdiği gibi vatandaş olmayan yabancı statüsündeki özgür barbarlar dahi daha ziyade ticaret, bankerlik ve zanaatlar ile ilgilendikleri için toprak sahibi Yunanlardan daha aşağı görülmekteydiler. Zira Aristokrat yaşam boş zaman değerlendirmek için erdemler ve felsefi işlerle ilgilenilmesini öngörmektedir. Bunun örnekleri Herodotos'un ticaret ve sanatla uğraşan Lidyalıların kadın olacaklarını (Hdt.1.155) ve agorada ticaret yapanların yalan yere yemin etmeleri sebebiyle erdemsiz insanlar olduklarını (Hdt. 1.153) ifade etmesinde de görmekteyiz.